

BRAM DE LOOZE • PLAYS BACH

Bach Heritage
Festival

10 FEB. '19

BOZAR NEXT GENERATION

GRANDE SALLE HENRY LE BŒUF ·
GROTE ZAAL HENRY LE BŒUF

BRAM DE LOOZE, PIANO

FR Jeune génie à la technique incroyable, Bram De Looze est aussi un improvisateur talentueux animé par un désir irréprouvable de liberté. Fantaisiste et flexible mais aussi intense et lyrique, il propose systématiquement de nouvelles approches et colore sa musique de rythmes instables et de magnifiques dissonances.

Sur son dernier album solo, *Switch The Stream* (2018), Bram De Looze fait preuve d'une sonorité limpide et d'un toucher léger et précis auxquels on s'attache d'emblée. Ce chef-d'œuvre emmène l'auditeur dans un univers où le temps donne l'illusion de s'être arrêté. Et au-delà de cette allusion à l'intemporalité, De Looze partage aussi avec les œuvres pour clavier de Jean-Sébastien Bach une même approche de la composition : ses thèmes semblent improvisés. Bram décompose, efface et épure à la recherche de l'essence de la musique, laissant de l'espace au silence. Il s'inscrit ainsi clairement dans la lignée de pianistes emblématiques tels que Thelonious Monk, Lennie Tristano et Paul Bley, autant d'*outsiders* qui se tenaient volontairement à l'écart des courants dominants et s'inspiraient eux aussi de compositeurs comme Frédéric Chopin, Serge Rachmaninov et Bach. Tristano et Bley ont, chacun à leur manière, rendu hommage à *l'Art de la fugue* de Bach. Par exemple, dans sa pièce pour piano solo *C Minor Complex* (The New Tristano, 1961), le pianiste aveugle Lennie Tristano a conçu de brillantes

inventions polyphoniques abstraites. Il s'agit d'un enregistrement réalisé dans l'obscurité du studio de sa maison du Queens à New York. Aujourd'hui, en 2019, Tristano a injustement été relégué dans les coulisses sombres du jazz. À vous de juger à l'écoute de ce pianiste excentrique dont la musique - plus actuelle que jamais - est empreinte de sensibilité, à l'instar de Bram De Looze.

Ce concert de midi n'est pas la première venue de Bram De Looze à BOZAR. En 2016, le pianiste y a présenté son projet *Piano e forte* sur trois pianos historiques de la collection de Chris Maene, dont les larges possibilités sonores lui ont permis de mener de multiples expériences et de stimuler une créativité qui continue de le mettre au défi à l'heure actuelle. Bram De Looze poursuit donc cette aventure sur le piano Barenboim-Maene, un instrument exclusif conçu par le pianiste et chef d'orchestre argentin-israélien de premier plan Daniel Barenboim. L'année dernière, vous avez pu découvrir le son incroyable et innovant de ce piano lors d'un récital donné par Barenboim dans notre salle comble. Cette fois, c'est au tour de Bram De Looze de partir à la rencontre de Jean-Sébastien Bach.

En un temps record, De Looze est devenu un musicien de jazz exceptionnel d'envergure internationale, un pianiste visionnaire qui trace son propre parcours avec détermination. De sa position de cofondateur du LABtrio et de leader du collectif Septych

en passant par ses projets actuels Pentadox et MIXMONK, Bram De Looze choisit toujours de renouveler son approche pour échapper au danger de la répétition. Son talent, qui n'est pas passé inaperçu, lui a valu de recevoir le Prix SABAM Jeune Talent en 2016 et le Klara Award du jeune talent prometteur de l'année en 2018.

Assister, en toute proximité, à un concert de ce pianiste est une expérience spéciale : en observant les doigts de Bram, on pénètre dans son

esprit et on y lit les idées et les pensées qui le traversent. Il vous transporte véritablement dans un monde regorgeant de sonorités aventureuses et d'harmonies indociles. Avec beaucoup d'humour, il vous guide à travers les ambiguïtés et les pièges rythmiques, mais soyez rassurés : vous retomberez toujours sur vos deux pieds. Une chose qu'il tient sans aucun doute de Thelonious Monk.

Joris Preckler

À NE PAS MANQUER

23.03.19 · 22:00 · Studio

Baron/De Looze/Verheyen
CD RELEASE CONCERT: MIXMONK
(Music Inspired by Monk)

Coprod. Klarafestival

© DR · GR

BRAM DE LOOZE, PIANO

NL Bram De Looze is een bevolgen improvisator met een enorme vrijheidsdrift. Dit jonge genie heeft een overweldigende techniek: speels en flexibel maar ook intens en lyrisch verzet hij keer op keer de schaakstukken op het bord. Struikelende ritmes en prachtige dissonanten kleuren zijn muziek.

Bram De Loozes meest recente soloalbum *Switch The Stream* (2018) getuigt van een transparante sonoriteit en het lichte maar trefzekere toucher vangt je meteen. Een meesterwerk dat de luisteraar meezuigt in een universum waarin De Looze de illusie schept dat tijd wordt uitgeschakeld. Niet alleen dit insinueren van tijdloosheid heeft hij gemeen met Johann Sebastian Bachs pianowerk maar ook compositorisch is er een connectie: zijn thema's lijken improviserend tot stand gekomen te zijn. Bram fileert, schraapt of snijdt, zoekt naar essentie en laat ruimte voor stilte. Hiermee refereert hij duidelijk aan iconische pianisten zoals Thelonious Monk, Lennie Tristano en Paul Bley. Outsiders die zich bewust ophielden buiten de mainstream van de jazz en zich op hun beurt hadden laten inspireren door componisten als Frédéric Chopin, Sergej Rachmaninov en Bach. Vooral Tristano en Bley eerden elk op hun manier Bachs *Kunst Der Fuge*. Neem Lennie Tristano's solostuk *C Minor Complex* (The New Tristano 1961); schitterend hoe deze blinde pianist abstracte meerstemmige inventies uitvindt. Het is een eigen opname die

hij maakte in de donkere studio van zijn woning in Queens, New York. Anno 2019 is Tristano onterecht een wat obscure figuur die in coulissen van de jazz belandde. Oordeel vooral zelf wanneer u luistert naar deze excentrieke pianist. Zijn muziek is actueler dan ooit en u zal merken dat Lennie Tristano en Bram De Looze eenzelfde aparte sensibele aan het klavier delen.

Met dit middagconcert is Bram de Looze niet aan zijn proefstuk toe. Reeds in 2016 stond hij op het podium van BOZAR en presenteerde er *Piano e forte*. Een project en tevens onderzoek waarin hij aan de slag ging met drie historische piano's uit de collectie van Chris Maene. Het gaf Bram een weid spectrum van mogelijkheden om voluit met zijn ideeën te experimenteren, en vormde een creatieve stimulans die hem tot vandaag blijft boeien en uitdagen. Ook nu zet Bram De Looze dit verhaal voort en richt hij zijn aandacht op de Barenboim-Maene piano, een exclusief instrument eigenhandig ontworpen door de Argentijns-Israëliëse toppianist en dirigent Daniel Barenboim. U kon vorig jaar tijdens Barenboims -volledig uitverkochte- solorecital kennis maken met het wonderlijke en vernieuwende geluid van deze piano. En bij deze is het dus de beurt aan pianist Bram de Looze met Johann Sebastian Bach.

De Looze groeide in een recordtijd uit tot een uitzonderlijk jazzmuzikant van internationaal allure. Een visionair

pianist, en iemand die bewust timmert aan een eigen parcours. Als medestichter van het LABtrio, leider van het collectief Septych tot zijn huidige projecten Pentadox en MIXMONK, Bram De Looze stelt zichzelf steeds tot doel om zijn positie te herzien en te ontsnappen aan de drang tot herhaling. Zijn talent bleef niet onopgemerkt. In 2016 ontving De Looze de SABAM prijs voor Jong Talent en in 2018 de Klara Award voor de Jonge Belofte van het Jaar.

Het is een bijzondere ervaring om live zo dicht bij deze pianist te komen, je kijkt op Brams handen en kruipt in zijn hoofd waarin je zijn ideeën en gedachten kunt lezen. Hij neemt je echt mee in een andere wereld vol avontuurlijke klanken en tegendraadse harmonieën. Met veel humor gidst de Looze u doorheen zijn ritmische dubbelzinnigheden of valstrikken; maar wees gerust al struikelend beland je altijd terug op het juiste been. Dit heeft hij ongetwijfeld van Thelonious Monk.

Joris Preckler

NIET TE MISSEN

23.03.19 · 22:00 · Studio

Baron/De Looze/Verheyen
CD RELEASE CONCERT: MIXMONK
(Music Inspired by Monk)

Coprod. Klarafestival

INSTRUMENT

© DR · GR

© DR · GR

LE PIANO BARENBOIM-MAENE

UN RÊVE DEVENU RÉALITÉ

Le pianiste et chef d'orchestre d'exception Daniel Barenboim aspire à une sonorité à la fois claire, chaleureuse et riche. Il recherche donc des pianos pouvant concrétiser cet idéal sonore. En 2011, à Sienne en Italie, jouant sur un piano restauré ayant appartenu à Franz Liszt, Barenboim remarque à quel point cet instrument à cordes parallèles se distingue des pianos contemporains à cordes croisées. Depuis, il rêve d'un nouvel instrument pouvant combiner le meilleur d'hier et d'aujourd'hui.

C'est grâce à Steinway & Sons que le pianiste est entré en contact avec l'atelier de Chris Maene pour concrétiser son rêve. Une fascination et une curiosité communes tant pour les possibilités mécaniques que sonores du piano ont rapproché Maene et Barenboim. On peut véritablement parler d'une rencontre entre l'art et la science.

En mars 2015, un an et demi et 4000 heures de travail plus tard, le piano à queue de concert « Barenboim-Maene » est prêt à conquérir les salles de concert internationales. Le résultat symbolise sans aucun doute un nouveau point culminant à la fois pour le maître pianiste et pour le maître facteur.

Le Barenboim-Maene

C'est autour de 1870 que Steinway & Sons introduit le piano à queue à cordes croisées. Ceci signifie que les cordes des registres grave et médium sont installées en diagonale dans la caisse de résonance. De plus, les chevalets, petits supports en bois sur lesquels les cordes sont tendues, sont déplacés vers le centre de la caisse de résonance. Grâce

à ces modifications, le piano à queue peut désormais produire un volume sonore plus important.

Outre cet avantage, les cordes croisées ont une autre conséquence. Les vibrations des cordes sont mieux réparties sur l'ensemble de l'instrument, rendant le son plus homogène et explosif. Les sonorités des registres grave et médium se mélangent, d'où une clarté amoindrie. Il s'agit d'une évolution positive pour le répertoire romantique, mais pour la musique des époques baroque et classique, un instrument distinguant plus nettement les sonorités des différents registres est préférable.

Au XXe siècle, il est étonnant qu'aucune expérimentation notable n'ait eu lieu en matière de cordes parallèles. Chris Maene envisageait déjà depuis des années de construire selon ce principe son propre piano à queue de concert. C'est surtout cette caractéristique qui distingue le piano de concert Barenboim-Maene de ses homologues contemporains. D'autres modifications essentielles, notamment les supports de bois de la caisse de résonance, les chevalets, les cordes et même l'orientation des nervures de la table

d'harmonie, ont été apportées par Chris Maene lui-même. Ainsi, l'instrument combine le toucher, la stabilité et la puissance d'un piano moderne tout en conservant la sonorité transparente et les couleurs des registres très distinctes des instruments historiques. Grâce à ces innovations, les interprètes peuvent donc créer une palette sonore très spécifique.

« Cet instrument n'est ni meilleur ni moins bon que les pianos à queue Steinway, mais il propose une alternative sonore fantastique », explique le maestro Barenboim. « Sa clarté donne à l'interprète l'opportunité de mélanger les sons comme il l'entend et non comme l'instrument le dicte. Je suis tombé amoureux de l'instrument construit par l'atelier de Chris Maene. Depuis, je souhaite en jouer le plus souvent possible. »

Un partenaire idéal

Ce n'est pas par hasard si Barenboim a fait appel à l'entreprise de Chris Maene pour la construction d'un nouveau piano. Fils d'un restaurateur de clavecins et de pianos, Chris construit son premier clavecin à l'âge de seize ans. Cinq ans plus tard, il réalise une copie du pianoforte Dulcken de 1794 et se découvre une grande passion pour les instruments historiques et l'évolution de la mécanique pianistique. Dans l'atelier et la salle d'exposition de Ruislede, à la frontière entre la Flandre orientale et occidentale, on peut admirer et jouer sur des dizaines de répliques des plus beaux, des plus rares et des plus importants instruments des quatre siècles derniers. L'atelier Maene

a notamment copié des instruments légendaires tels que le Broadwood de Beethoven de 1817 ou le Pleyel de Chopin de 1843. Grâce à cet héritage bien conservé, Chris Maene a pu développer une large connaissance de l'anatomie des instruments à clavier et de leur développement au fil du temps.

Entre-temps, Chris a fait prospérer l'entreprise de pianos de ses parents. Confronté à une demande croissante, il a engagé de plus en plus de personnel, de dix employés en 1990 à plus d'une quarantaine aujourd'hui. De nouvelles salles d'exposition ont vu le jour à Bruxelles et Gand. Depuis 2002, Maene est l'importateur exclusif de Steinway & Sons en Belgique.

Cette entreprise de pianos de renommée mondiale se trouve aussi à l'origine de l'un des premiers points culminants de l'histoire de la facture instrumentale. En 2004, Chris et son équipe sont les premiers au monde à recevoir l'autorisation de copier le tout premier pianoforte de Steinway. Il s'agit du célèbre Steinway n° 1 ou « piano de cuisine » de 1836, surnommé de la sorte pour la simple raison qu'Heinrich Engelhard Steinweg, fondateur de la marque, l'avait construit dans sa cuisine.

Pour Chris Maene, le Barenboim-Maene symbolise une nouvelle fois un « premier » piano, et, à l'instar du « piano de cuisine », il concrétise sans aucun doute une étape essentielle dans l'histoire de la facture de piano.

DE BARENBOIM-MAENE PIANO

EEN DROOM DIE WERKELIJKHEID WORDT

De toppianist en dirigent Daniel Barenboim streeft altijd naar een heldere en tegelijk warme, rijke klank. Daarom zoekt hij piano's die zijn klankideaal kunnen realiseren. In 2011 speelde Barenboim in het Italiaanse Siena op een gerestaureerde vleugelpiano van Franz Liszt. Hij merkte een fundamenteel klankverschil tussen deze rechtsnarige piano en de hedendaagse piano's met gekruiste snaren. Sindsdien droomde Barenboim van een nieuw instrument, dat het beste van vroeger en nu combineert.

Via Steinway & Sons kwam hij terecht bij het atelier van Chris Maene voor de verwezenlijking van zijn droom. Een gemeenschappelijke fascinatie en nieuwsgierigheid voor zowel de mechanische als klankmogelijkheden van de piano brachten Maene en Barenboim bij elkaar, een ontmoeting tussen wetenschap en kunst.

Anderhalf jaar na de opdracht en 4000 werkuren later was de 'Barenboim-Maene' concertvleugel in maart 2015 klaar voor de internationale podia. Het resultaat is ontegensprekelijk een nieuw hoogtepunt in de carrière van zowel de meesterpianist als de meesterbouwer.

De Barenboim-Maene

Rond 1870 introduceerde Steinway & Sons de vleugelpiano met gekruiste snaren. Dat betekent dat de snaren van het bas- en middenregister diagonaal in de klankkast liggen. Bovendien werden de bruggen, dit zijn de houten draagbalkjes waarover de snaren gespannen zijn, naar het centrum van de klankkast verplaatst. Door deze ingreep kon de vleugel een groter volume

produceren. Naast dit voordeel, heeft de gekruiste besnaring nog een gevolg. De trillingen van de snaren worden beter verspreid over heel het instrument, wat de klank homogener en explosiever maakt. De klank van het laag- en middenregister vloeit in elkaar over, met minder helderheid tot gevolg. Voor het romantische repertoire is dit positief, maar de lichtere muziek uit de barok en het classicisme is meer gebaat bij een instrument waarvan de klank uit de verschillende registers minder mengt.

Eigenaardig genoeg is er in de 20e eeuw niet meer geëxperimenteerd met het rechtsnarige concept. Chris Maene liep al jaren met de idee om zijn eigen concertvleugel te bouwen, gebaseerd op dat principe. Vooral met dit kenmerk onderscheidt de Barenboim-Maene-concertvleugel zich van hedendaagse concertpiano's. Andere fundamentele wijzigingen, van onder meer de houten steunen van de klankkast, de bruggen, besnaring en zelfs de richting van de nerven van de zangbodem, zijn door Chris Maene ontworpen. Het instrument combineert op die manier de aanslag, stabiliteit en kracht van een moderne piano met de transparante klank en duidelijk

waarneembare kleurregisters van historische instrumenten. Uitvoerders kunnen met deze innovatieve vleugel dus een heel specifiek klankenpalet creëren.

"Dit instrument is niet beter of slechter dan de Steinway-vleugels, maar het biedt een fantastisch klankalternatief", zegt maestro Barenboim. "Zijn helderheid geeft je de kans om als uitvoerder zelf de klanken te vermengen zoals jij wil, en niet zoals het instrument dicteert. Ik ben verliefd geworden op het instrument dat het atelier van Chris Maene bouwde, en nu wil ik het zoveel mogelijk bespelen."

De perfecte match

Het is geen toeval dat Barenboim met zijn opdracht voor een nieuwe piano terecht kwam bij het bedrijf van Chris Maene. Als zoon van een klavecimbel- en pianorestaurateur, bouwde Chris op zestienjarige leeftijd zijn eerste klavecimbel. Op zijn 21e bouwde hij een kopie van een Dulcken-pianoforte uit 1794. Zijn passie voor historische instrumenten en de evolutie van de pianomechaniek was geboren. In het atelier en de tentoonstellingsruimte in Ruselede, op de grens tussen Oost- en West-Vlaanderen, kan je tientallen replica's van de prachtigste, meest zeldzame en belangrijke instrumenten uit de afgelopen vier eeuwen bewonderen en bespelen. Het Maene-atelier repliceerde onder meer legendarische instrumenten zoals Beethovens Broadwood uit 1817 en de Pleyel van Chopin uit 1843. Met dit goed bewaarde erfgoed verwierf Chris Maene een diepgaand inzicht in de

anatomie van klavierinstrumenten, en de ontwikkeling ervan doorheen de tijd.

Intussen bouwde Chris de zaak van zijn ouders uit tot een bloeiend pianobedrijf. Door een groeiende vraag nam hij steeds meer mensen in dienst, van tien in 1990 tot meer dan veertig vandaag. Er kwamen toonzalen bij in Brussel en Gent. Sinds 2002 is Piano's Maene de exclusieve importeur van Steinway & Sons in België.

Dit wereldberoemde pianobedrijf lag ook aan de basis van een eerste hoogtepunt in Maene's geschiedenis van historische instrumentenbouw. Chris en zijn team kregen in 2004, als enige en eerste wereldwijd, toestemming van Steinway & Sons om de allereerste Steinwaypianoforte na te bouwen. Dit is de befaamde Steinway nr. 1 of 'keukenpiano' uit 1836. Hij kreeg deze bijnaam omdat Heinrich Engelhard Steinweg, de oprichter van het merk, de piano bouwde in zijn keuken. Met de Barenboim-Maene-concertvleugel levert Chris Maene opnieuw een 'eerste' piano af, en net als de 'keukenpiano' markeert hij zonder twijfel een mijlpaal in de geschiedenis van de pianobouw.

BO ZAR

2019

<u>13.02.2019</u> Focus Antoine Pierre	<u>30.04.2019</u> Sun Ra Arkestra
<u>14.02.2019</u> Ictus Ensemble with Amir ElSaffar	<u>01.05.2019</u> Dan Weiss Starebaby
<u>23.02.2019</u> Toine Thys Trio feat. Sam Yahel & Herve Samb	
<u>04.03.2019</u> Mélanie De Biasio	
<u>05.03.2019</u> Focus Lander Gyselincx	NEW ARTIST ANNOUNCEMENT
<u>23.03.2019</u> John Zorn - Hermetic Organ	<u>22.09.2019</u> Brad Mehldau Trio

More info: www.bozar.be

JAZZ '18-'19